

အခန်း (၅)

ချိန်ဆ ရာဇ၌ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်း
အမှားကိုရှောင်ပါ

“ကဲ ဒီနေ့တော့ဗျာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့နေရာမှာ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်တဲ့ သတင်းစု ဆောင်းခြင်းနဲ့ပတ်သက်လို့ ဆွေးနွေးကြရအောင်။ ကျွန်တော်တို့ အရင်နေ့တွေက ဆွေးနွေးခဲ့တဲ့ ဘောင် ခတ်ခြင်းဆိုတဲ့အပိုင်းကတော့ ပြည့်စုံသလောက်ရှိပါပြီ”

“ဇွတ်တိုးခြင်းအမှား၊ ဘောင်ကန်းခြင်းအမှားနဲ့ ဘောင်ထိန်းချုပ်မှုအားနည်းခြင်းအမှားတွေလည်း ငါတို့ကောင်းကောင်းသဘောပေါက်ပါပြီ။ သတင်းစုဆောင်းတဲ့အပိုင်းမှာလည်း ဘာတွေများ မှားနိုင်ဦး မလဲမသိဘူး”

“ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာမှာ စတုတ္ထမြောက်အမှားဟာ သတင်းစုဆောင်းခြင်းအပိုင်းနဲ့ ပတ်သက်ပါ တယ်။ ဒီအချက်ကတော့ ချိန်ဆရာမှာ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်း အမှားတဲ့။ မိမိရဲ့ထင်မြင်ယူဆချက် များဟာ သေချာလွန်းလို့ အဓိကကျတဲ့ သတင်းအချက်အလက်များကိုပင် စုဆောင်းရန် ပျက်ကွက် တဲ့အဖြစ် ကို ဆိုလိုတာပဲ”

“ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ကို နည်းလမ်းတကျ လုပ်မယ်ဆိုရင် သတင်းတော့ စုဆောင်းရမှာပေါ့ကွာ။ ဒီလိုသတင်းစုဆောင်းတဲ့အခါမှာလည်း အဓိကကျတဲ့သတင်းကိုရအောင် ဦးစားပေးစုံစမ်းရတာပဲ။ ဒီအမှား မျိုးကတော့ အတော်ကြီးကို နမော်နမဲ့နိုင်တဲ့လူတွေလောက်ပဲ မှားနိုင်မယ်ထင်တယ်”

“ဒီလိုတော့ ပြောလို့မရဘူး ကိုတေဇရဲ့၊ ဒီအမှားအတွက် ကျွန်တော် သာဓကပေးဖို့ မနေ့ညက စာအုပ်စာတမ်းတွေမှာရှာတဲ့အခါ အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး နယူတန်ဘေကာ(Newton Baker) ကို သွားတွေ့တယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးမှာ အမေရိကန်တွေ ဝင်ရောက်သွားစဉ်က ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးလုပ်ခဲ့ တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ပေါ့။ ထက်ထက်မြက်မြက် စွန့်စွန့်စားစားလုပ်တတ်လို့ သူ့ရဲ့ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီကသာမက ရီ ပတ်ဘလစ်ကင်တွေတောင် လေးစားမှုရှိခဲ့ကြသတဲ့။ သူ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဘဝမှာ ဗိုလ်မှူးချုပ် ဘီလ် လီမစ်ချယ် (Billy Mitchell) က လေယာဉ်ပျံပေါ်ကနေ ဗုံးကြဲချပြီး စစ်သင်္ဘောကြီးတွေကို မြှုပ်ပစ်နိုင် တယ်လို့ တင်ပြတာကို သူက ဘယ်လိုတုန့်ပြန်လိုက်သလဲဆိုတော့ ဒီအတွေးအခေါ်ဟာ လုံးဝအဓိပ္ပာယ် မရှိဘူး။ အတွေးခေါင်လွန်းလှတယ်။ အဲဒီလို လေယာဉ်ပျံကလေးတွေနဲ့ ဗုံးလာကြမယ့် ငတုံးတွေလာခဲ့ရင် ကျုပ်ကိုယ်တိုင် သင်္ဘောပဲ့ထိန်းမျှော်စင်ပေါ်မှာ မတ်တပ်ရပ်ပြလိုက်အုံးမယ်လို့ ကြုံးဝါးခဲ့သတဲ့ဗျာ”

“ပထမကမ္ဘာစစ်မှာ လေယာဉ်ပျံကို စစ်ပွဲတွေမှာသုံးတာ နည်းသေးတာပဲ။ စက်သေနတ်ကလေး တင်ပြီး လှည့်ပစ်တာလောက်ပဲ ရှိသေးတာကိုး။ ဗုံးကြဲလေယာဉ်၊ တိုက်လေယာဉ်ဆိုတာ မရှိသေးတာ။ ဒီ တော့ လေယာဉ်ပျံပေါ်က ဗုံးကြဲချမယ်။ စစ်သင်္ဘောကြီးတွေ မြှုပ်ပစ်မယ်ပြောတာ မယုံနိုင်စရာဖြစ်နေမှာ ပေါ့”

“ဘေကာတင် မကပါဘူး။ အဲဒီခေတ်က ဘယ်ပညာတတ်မှ လေယာဉ်ပျံပေါ်က ချလိုက်တဲ့ ဗုံး တစ်လုံးဟာ သင်္ဘောတစ်စီးကို ထိမှန်ပြီး နစ်မြုပ်သွားမယ်ဆိုတာ မယုံကြပါဘူးတဲ့။ ဒါပေမဲ့ အခြား

ပညာတတ်တွေ မယုံတာက အရေးမကြီးဘူး။ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးတစ်ယောက်အနေနဲ့ကျတော့ ဗိုလ်ချုပ် တစ်ယောက် လာတင်ပြတဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေကို ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာမှန်ကန်ကြောင်း သက် သေပြချက် အထောက်အထားများနှင့်တကွ စဉ်းစားကြည့်ဖို့တော့ လိုတယ်လေ။ စမ်းသပ်မှုလုပ်ခိုင်းရင် လည်း အလွယ်တကူအဖြေမှန် ရနိုင်တယ်။ သို့သော်လည်း ဘေကာဟာ ကိုယ့်စိတ်ထဲက မှန်းဆချက်တွေ ကို ဘာအထောက်အထားမှမရှိဘဲ အသေစွဲကိုင်ထားခဲ့မိတယ်။ ဒီတော့ သမိုင်းဝင်တဲ့အမှားတစ်ခုကျူးလွန် မိသွားတော့တာပေါ့”

“လက်ဝယ်ရရှိထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို သေသေချာချာအကဲဖြတ် အနက်ကောက် ခြင်းမပြုခဲ့လို့ရှိရင် ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်ပါတယ်ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များပင်လျှင် ကျူးလွန်တတ်တဲ့အမှားမျိုးပဲ။ တို့ဆီမှာလည်း ဒါမျိုးတွေ မကြာခဏတွေ့ရတယ်ကွ။ မင်းပါးစပ်ဟလိုက်တာနဲ့ မင်းဝမ်းထဲမှာ အူဘယ် နှခွေရှိတယ်ဆိုတာ ငါသိပါတယ်ဆိုတာမျိုး။ ငါ ဒီဌာနမှာ နှစ်ပေါင်းဘယ်လောက် ကြာပြီ၊ အပ်ကျတာက အစ သိတယ်ဆိုတာမျိုး။ ဒါမျိုးတွေက ငါလုပ်စားလာတာပါ။ အံ့ခွနေပြီဆိုတာမျိုး အသုံးအနှုန်းတွေကို ငါတို့လည်း ပြောခဲ့တယ်။ ငါတို့ရဲ့အထက်ကလည်း ပြောတာကြားခဲ့ရတယ်။ အင်း တကယ်တော့ ငါတို့ ဟာ ကိုယ့်ရဲ့ထင်မြင်ယူဆချက်တွေဟာ သေချာတယ်လို့ထင်ပြီး အရေးကြီးတဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေ ကို စုစည်းဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့တာပဲ”

“ကိုသီဟရယ် သိပ်လည်း သံဝေဂ ရမနေပါနဲ့ ခင်ဗျားတို့လို ညွှန်ချုပ်အဆင့်အထိ လုပ်ခဲ့တဲ့လူ တွေမှာ ဌာနခွဲပေါင်းမြောက်များစွာကို ကိုင်တွယ်နေရတာဆိုတော့ အလုံးစုံကိုပဲ ကြည့်နိုင်တယ်။ အစိတ် အပိုင်းတစ်ခုချင်းကိုတော့ မကြည့်နိုင်တော့ဘူး။ မသိဘူးလားလို့မေးရင် အားလုံးကိုသိတယ်လို့ဖြေရမယ်။ တကယ်သိသလားလို့မေးရင် ဘာမှမသိဘူးလို့ ဖြေရမယ့်ဘဝမျိုးမှာ လက်အောက်အစိတ်အပိုင်းလေးတစ် ခုက တင်ပြတာကို ဂရုစိုက်နားထောင်ပြီး စဉ်းစားဖို့အချိန်ကလေး နည်းနည်းပေးဖို့ရယ်။ သက်သေ အထောက်အထားကို စစ်ဆေးဖို့အတွက် အစီအစဉ်လေးတစ်ခုရှိဖို့ရယ်။ အမြဲလိုအပ်နေခဲ့တာပါ။ လက် အောက်က တင်ပြတာမှန်သမျှ ရပ်တော့၊ တော်ပြီ၊ ငါသိတယ်ဆိုတာမျိုးလုပ်နေရင် ကိုယ့်ရဲ့အသိအမြင်ကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ရပ်တန့်ပစ်ရာကျလိမ့်မယ်။ ဆေးရုံမှာ အသည်းအသည်းဖြစ်နေတဲ့လူနာက ကိုယ့်ကို ပေးထားတဲ့ အောက်ဆီဂျင်ပိုက်ကို ကိုယ်တိုင်ဖြုတ်ပစ်သလို ဖြစ်နေမှာပေါ့ဗျာ”

“နေပါဦးကွ၊ ကိုယ်မှန်တယ်ထင်တဲ့ ကိစ္စအပေါ်မှာ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတယ်၊ မလွန်ကဲဘူးဆိုတာ ဘယ်လိုလုပ်သိနိုင်မလဲ”

“ကဲ ကိုတေဇ၊ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတယ်၊ မလွန်ကဲဘူးဆိုတာလက်တွေ့သိရအောင် အခုပဲ စမ်းသပ် ပြမယ်။ မေးခွန်းသုံးခုပဲ မေးမယ်ဗျာ။ ခင်ဗျားက စိတ်ထဲမှာ (၉၀)ရာခိုင်နှုန်းသေချာမယ့် ကိန်းဂဏန်းကို ပြောရမယ်။ အတိအကျမသိလဲ ခန့်မှန်းခြေပေါ့။ ခန့်မှန်းခြေပြောတဲ့အခါကျရင် အနည်းဆုံးဘယ်လောက် နဲ့ အများဆုံးဘယ်လောက်အတွင်းဆိုပြီး ကွင်းဖမ်းပြီးတော့ ပြောရမယ်၊ ဟုတ်ပြီလား။ ရော့ ဟောဒီစကိုး ကတ်မှာ ခင်ဗျားခန့်မှန်းတာ ခင်ဗျားဘာသာရေးထား၊ အသင့်ဖြစ်ရင်ပြောနော်”

“ရယ်ဒီပဲ ဆရာရေ”

“ကိုသီဟကော စမ်းမလား တစ်ပြိုင်တည်း ဖြေလို့ရတယ်နော်”

“ငါက ဒိုင်လုပ်မယ်ကွာ၊ မဖြေဘူး”

“ကောင်းပြီ မေးခွန်း (၁) နိုင်းမြစ်ရဲ့အရှည်မိုင်ပေါင်း။
မေးခွန်း (၂) လကမ္ဘာ၏ အချင်းမိုင်ပေါင်း။
မေးခွန်း (၃) လန်ဒန်မှ တိုကျိုအထိ လေကြောင်းခရီးအကွာအဝေး။”

“ဟာကွာ ဘယ်အလွတ်ရမလဲ၊ အသက်ခြောက်ဆယ်ကျော်မှ ခုနစ်တန်းပထဝီ ပြန်ဖြေခိုင်းနေပြန်ပြီ”

“ဒါကြောင့် ကျွန်တော်ပြောတာပေါ့။ အတိအကျမလိုပါဘူး။ ခန့်မှန်းခြေကို အနည်းဆုံး၊ အများဆုံးကွင်းနဲ့သာပြော၊ အဲဒီကွင်းဟာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ (၉၀) ရာခိုင်နှုန်းသေချာဖို့တော့ လိုတယ်နော်”

“နိုင်းမြစ်အရှည်ဟာ ဧရာဝတီမြစ်ထက်တော့ အများကြီးရှည်မှာပဲ။ မိုင် (၂၀၀၀) နဲ့(၃၀၀၀) ကြားလောက်တော့ ရှိမယ်။ လကမ္ဘာရဲ့အချင်းက ငါလည်း လကမ္ဘာပေါ်မရောက်ဖူးတော့ ခက်တယ်။ လကမ္ဘာကြီးရဲ့အချင်းလည်း မမှတ်မိ၊ မိုင် (၂၀၀၀) တော့ အနည်းဆုံးရှိမယ်။ အများဆုံးမိုင် (၅၀၀၀) ပေါ့ကွာ။ လန်ဒန်၊ တိုကျိုအကွာအဝေးက ကမ္ဘာကြီးအဝန်းရဲ့ သုံးပုံတစ်ပုံလောက်ရှိမယ်။ မိုင် (၇၀၀၀) နဲ့ (၉၀၀၀) ကြားလို့ ထင်တာပဲ”

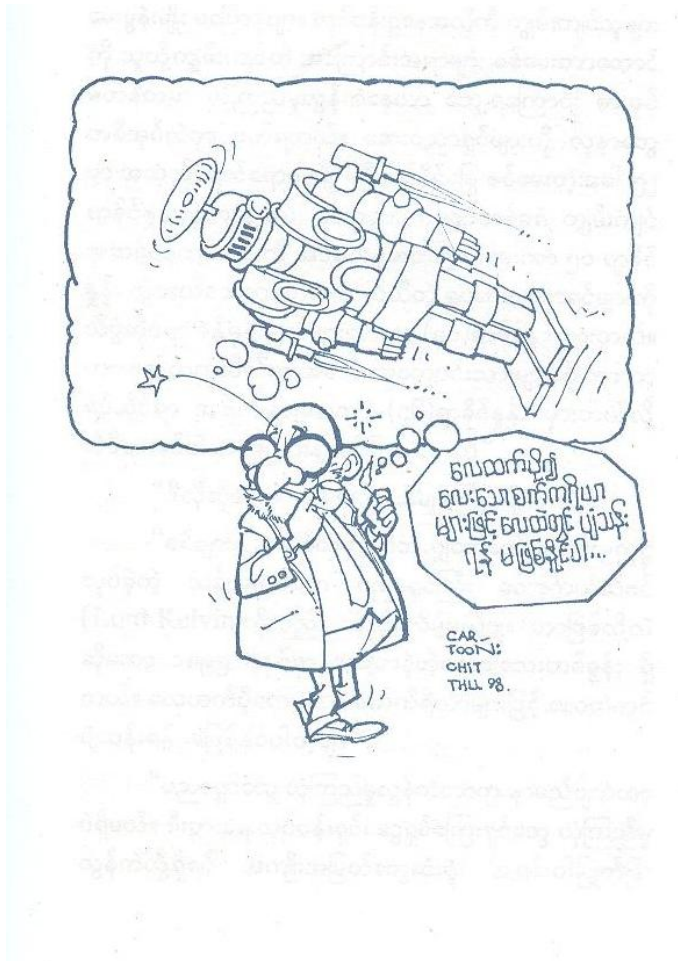
“ကဲ အဖြေမှန်ပြောမယ်။ မေးခွန်း (၁) နိုင်းမြစ်အရှည်က (၄၁၈၇) မိုင်၊ မေးခွန်း (၂) လကမ္ဘာအချင်းက (၂၁၆၀)မိုင်၊ မေးခွန်း (၃) လန်ဒန် တိုကျိုလေကြောင်း အကွာအဝေးက (၅၉၅၉) မိုင်။ မေးခွန်း (၂) တစ်ပုဒ်ပဲမှန်တယ်။ နှစ်ပုဒ်မှားတယ်။ ဘာကြောင့် ဒီလိုမှားရတာလဲ၊ ခင်ဗျားကို အဖြေအတိအကျတောင်းတာမဟုတ်လို့ အလွတ်မှတ်မိနေစရာမလိုပါဘူး ဥပမာ နိုင်းမြစ်အရှည်ဆိုပါတော့။ ဧရာဝတီထက်ရှည်တယ်ဆိုတာမှန်တယ်။ ဒီတော့ မိုင် (၁၀၀၀) အနည်းဆုံးရှိမယ်။ ဘယ်လောက်အထိ ပိုရှည်သလဲ၊ ဒါမသေချာဘူး။ မိုင် (၁၀၀၀၀) ထက်တော့ ပိုမရှည်နိုင်ဘူး။ ဒီတော့ မိုင် (၁၀၀၀) အနည်းဆုံး၊ မိုင် (၁၀၀၀၀)အများဆုံးလို့ ဖြေရင်ရတာပဲ။ ဘာဖြစ်လို့ ခင်ဗျားက (၂၀၀၀) နဲ့(၃၀၀၀) ကြားလို့ ဖြေရတာလဲ၊ ခင်ဗျားထင်မြင်ယူဆချက်အပေါ် ယုံကြည်မှုလွန်ကဲသွားလို့ပေါ့ဗျာ၊ အဓိပ္ပာယ်ကတော့ ဒါပါပဲ”

“ဒါဆို ငါလည်း ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတတ်သူတစ်ယောက်ပေါ့ ဟုတ်လား”

“ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတာ လူအများစုပါဗျာ၊ ကျွန်တော်လည်း အဲဒီမေးခွန်းတွေ ဖြေကြည့်ပြီးပြီ။ (၁၀) ပုဒ်ဖြေမှ တစ်ပုဒ် နှစ်ပုဒ်လောက်ပဲ မှန်တယ်။ ခင်ဗျားထက် ကျွန်တော် အခြေအနေက ပိုဆိုးတယ်ဗျာ။ ဒါပေမဲ့ အားမငယ်နဲ့ဗျို့၊ ဒီမေးခွန်းမျိုး (၉၀) ရာခိုင်နှုန်းအထိ မှန်အောင်ဖြေနိုင်သူတွေဟာ ကမ္ဘာလောကကြီးမှာ တစ်ရာခိုင်နှုန်းထက် နည်းတယ်လို့ သုတေသီတွေက ပြောထားကြတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ လူတိုင်းလိုလိုဟာ ကိုယ်သိထားတဲ့ အသိပညာကို တကယ်ရှိသည်ထက်ပို၍ ရှိနေတယ်လို့ စိတ်ထဲမှာ ထင်နေကြလို့ပဲ။ အခုလို အထွေထွေမေးခွန်း မပြောနဲ့ဗျာ။ လုပ်ငန်းဌာနအလိုက် ကျွမ်းကျင်သူများကို သူတို့ကျွမ်းကျင်တဲ့ အကြောင်းအရာများ စစ်မေးတာတောင် မတန်တဆ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲနေတာတွေရကြောင်း စာအုပ်တစ်အုပ်ထဲမှာ ဖတ်ရတယ်။ ဆေးပညာရှင်များကို လူနာတွေမှာ အဆုတ်ရောင်ရောဂါရှိ၊ မရှိ ဖြစ်နိုင်ခြေ စစ်မေးတဲ့အခါ ၅၂ ရာခိုင်နှုန်း လွဲချော်တယ်။ ဓာတုဗေဒကုမ္ပဏီတစ်ခုရဲ့ ကျွမ်းကျင်အဆင့်ဝန်ထမ်းများကို အဲဒီစက်ရုံအကြောင်းမေးတာ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းလွဲတယ်။ အလွန်တိကျတယ်ဆိုတဲ့ ရူပဗေဒပညာရှင်များကို သိပ္ပံဆိုင်ရာ ခန့်မှန်းချက်များမေးတာ (၄၁) ရာခိုင်နှုန်းမှားတယ်။ ဟားဗတ်

တက္ကသိုလ်က အမ်ဘီအေကျောင်းသားများကို ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ အချက်များမေးတာ (၄၆) ရာခိုင်နှုန်း မှားတယ်လို့ အဲဒီစာအုပ်ထဲမှာ ဇယားနဲ့ဖော်ပြထားတယ်”

“ဒီလိုဆိုတော့ အဖော်တွေအများကြီး ရှိသားပဲ”

“ခင်ဗျားရဲ့ အဖော်ထဲမှာ ဗြိတိသျှတော်ဝင်အသင်းဥက္ကဋ္ဌ လုပ်ခဲ့တဲ့ သင်္ချာနဲ့ဂျပဗေဒ ပညာရှင်ကြီး လော့ကယ်လ်ဗင် (Lord Kelvin) ကိုလည်း ထည့်ရလိမ့်မယ်ဗျ။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ၁၈၅၅ ခုနှစ်မှာ သူပြောခဲ့တဲ့ စကားလေးတစ်ခွန်းရှိတယ်။ လေထက်ပိုလေးသောစက်ကိရိယာများဖြင့် လေထဲတွင် ပျံသန်း ရန် မဖြစ်နိုင်ပါတဲ့ဗျာ”

“ပညာရှင်တွေ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတာက နာမည်ပျက်တာပဲရှိမယ်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်၊ ငွေရှင် ကြေးရှင်တွေ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲလို့ရှိရင် အကျိုးအမြတ်တွေ ဆုံးရှုံး အရင်းပါပြုတ်ပြီး လူမွဲစာရင်းထဲ ရောက်သွားနိုင်တယ်။ မင်းတို့လို အငြိမ်းစားတွေ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတာကတော့ ဘာမှပြဿနာမရှိပါဘူး ကွာ တေဇရာ”

“ဟိုက်-စည်သူကြီး၊ မင်းက ဘယ်တုန်းက ရောက်နေတာလဲ”

“ဒီဘက်စားပွဲမှာ မင်းတို့ကို ကျောပေးပြီး နားထောင်နေတာ (၁၀)မိနစ်လောက်ရှိသွားပြီ။ မင်းတို့ က လေပေးဖြောင့်နေကြတော့ ငါ့ကိုတောင် မမြင်ဘူးမဟုတ်လား”

“မင်းက ရိုက်မှာလား၊ သွေးကော ဘယ်လိုနေသေးသလဲ”

“ပုံမှန် ဖြစ်သွားပါပြီ၊ ရိုက်မလို့လာတာပေါ့ကွ”

“မင်းလည်း ယုံကြည်မှု မလွန်ကဲနဲ့နော်၊ ငါတို့ပါ တရားခံဖြစ်နေဦးမယ်”

“ကိုစည်သူ စောစောပြန်ချင်ပြန်လေ၊ ကျွန်တော်တို့က တစ်နာရီလောက် ဒီမှာထိုင်ကြဦးမှာ၊ ည ဘက်အေးတယ်ဗျ”

“ဒီနေ့ ငါ (၄၅) ချက်ပဲရိုက်တယ်။ ခါတိုင်းထက်တောင် ကောင်းသေးတယ်။ ဘာမျှမဖြစ်ဘူး၊ ထိုင်မယ်”

“အင်း ခင်ဗျားရဲ့ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတဲ့ ဒီဂရီကို တိုင်းကြည့်ရင် ခင်ဗျားသွေးချိန်ထက် ပိုများဦး မယ်ထင်တယ် ခင်ဗျား (၄၅) ချက်ရိုက်တာ မှန်ပါတယ်။ ကြံ့ခိုင်မှုလည်း ကောင်းပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ခင်ဗျားသွေးတိုးဖြစ်ပြီး သက်သာခါစလေဗျာ၊ ကစားပြီးရင် နားရမယ်။ အဆီ၊ အငန် ရှောင်ရမယ်၊ အနေ အထိုင် ဂရုစိုက်ရမယ်ဆိုတာ ခင်ဗျားသိပြီးသားပါ။ ဒီမှာထိုင်နေလို့ အနားမရဘူးလေဗျာ”

“ကဲပါကွာ ဒီကောင်ကြီး ပြောမရပါဘူး။ ဆရာကြည်သာ ဒီည မြန်မြန်ပြန်နိုင်အောင် ခြံ့ပြောပေ တော့”

“ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတယ်ဆိုတာ ကိုစည်သူလို အခြားပြဿနာတစ်ခုနဲ့ ဆက်စပ်နေတယ်ဗျ”

“ဟ ငါက ဘာပြဿနာရှိလို့လဲ”

“မဟုတ်ပါဘူးဗျာ၊ ဒီပြဿနာကိုပြောတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ပြောနေတဲ့ ပြဿနာဆို ဖြေရှင်းရမယ့် လုပ်ငန်းကိစ္စတစ်ခုကိုဆိုလိုတာ၊ ခင်ဗျား တစ်ခါမှ ကျွန်တော်တို့စကားဝိုင်းမှာ မပါဖူးတော့ အဓိပ္ပာယ်ကောက် လွဲနေတယ်”

“ဆိုပါဦးကွ၊ ဘယ်လိုကိစ္စနဲ့ ဆက်စပ်နေတာလဲ”

“အတည်ပြုခြင်းအစွဲလို့ခေါ်တယ်။ လူတိုင်းဟာ မိမိရဲ့လက်ရှိယုံကြည်မှုကိုစိန်ခေါ်တဲ့ ဒါမှမဟုတ် ဆန့်ကျင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်များထက် ထောက်ခံအတည်ပြုတဲ့ သတင်းအချက်အလက်များကို ပိုပြီး နှစ်သက်စွဲလမ်းကြတယ်။ သွေးတိုးဖြစ်ပြီး သက်သာခါစလူ လိုက်နာရမယ့် ကျွန်တော့်ရဲ့ သတင်း စကားဟာ ဒေါက်တာအောင်နိုင်ရေးထားတဲ့ ကိုယ်လက်ကျန်းမာစိတ်ချမ်းသာဆိုတဲ့ စာအုပ်ထဲကအတိုင်း ပြောတာ၊ ဒါပေမဲ့ ကိုစည်သူက မကြိုက်ဘူး၊ မနှစ်သက်ဘူးပေါ့ဗျာ၊ သူ (၄၅) ချက်ပဲ ရိုက်ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ သတင်းအချက်အလက်ကတော့ သူ့ကျန်းမာရေးကောင်းနေပြီဆိုတဲ့ ယုံကြည်မှုကို အထောက်အကူပြု တယ်။ ဒီသတင်းအချက်အလက်ကို ပိုနှစ်သက်တယ်။ ဒါကို **အတည်ပြုခြင်းအစွဲ (Confirmation Bias)** လို့ခေါ်တယ်”

“ဒါ စဉ်းစားစရာကောင်းတဲ့ အချက်ပဲဟေ့၊ အဖွဲ့အစည်းကြီးတစ်ခုဟာ သူတို့ရဲ့ ယုံကြည်မှုကို အထောက်အကူပြုနေတဲ့ကိန်းဂဏန်းတွေ၊ စာရင်းဇယားတွေ၊ နေရာကွက်ပြီး ရိုက်ထားတဲ့ ဓာတ်ပုံနဲ့ဗီဒီယို အထောက်အထားတွေကိုသာ မျက်နှာသာပေးပြီး လုပ်ကိုင်နေကြရင် ရေလိုက်လွဲသွားနိုင်တယ်။ ဘာဖြစ် လို့လဲဆိုတော့ အမှန်တကယ်မှန်ကန်ခြင်းမရှိတဲ့ အယူအဆတစ်ရပ်ကို အတည်ပြုပေးနေတဲ့ အထောက် အထား ရာထောင်မက ရှိနေနိုင်တယ်။ ဒါကို နည်းလမ်းတကျ ရှာဖွေဖော်ထုတ်မှုတစ်ခုတည်းက ပြောင်း ပြန်လှန်ပစ်လိုက်နိုင်တယ်လို့ ငါထင်တယ်”

“ကိုသီဟပြောတာ မှန်ပါတယ်။ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက အမေရိကန်ကုမ္ပဏီကြီးများရဲ့ မဟာ ဗျူဟာကို သုတေသီများဟာ စနစ်တကျလေ့လာတဲ့အခါမှာ ဘာတွေ့ခဲ့ရသလဲဆိုတော့ ကုမ္ပဏီကြီးတွေမှာ လစာကောင်းကောင်း ယူထားကြတဲ့ စီမံခန့်ခွဲရေးသမား ဒါဇင်ပေါင်းများစွာဟာ နဂိုက သုံးစွဲရန်ဆုံးဖြတ် ပြီးသားဖြစ်တဲ့ မဟာဗျူဟာများကိုပင်လျှင် အထောက်အထားပြုစေမယ့် ကိန်းဂဏန်းတွေ၊ ဇယားတွေကို သာ အဆင့်မြင့်ကွန်ပျူတာကြီးတွေသုံးပြီး ထုတ်ခဲ့ကြတယ်။ တကယ်တမ်းကျတော့ လက်တွေ့မှာ အဲဒီ မဟာဗျူဟာများဟာ စိတ်ပျက်စရာကောင်းလောက်အောင် ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရတယ်တဲ့။ မိမိတို့ ယုံကြည်မှုကို အတည်ပြုတဲ့ အထောက်အထားတွေဟာ မိမိကို ဘာမှ အကူအညီမပေးနိုင်ဘူးဆိုတာကို သိနေသည့်တိုင် အောင်လူတွေက အဲဒီအထောက်အထားကိုပဲ နှစ်သက်ကြတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ အတည်ပြု အထောက်အထားများဟာ ကျွန်တော်တို့ကို စိတ်ဓာတ်ရေးရာ ဆုပေးနိုင်လို့ပဲ။ လမ်းမှန်ပေါ်ရောက်နေပြီး လုပ်ငန်းတွေ ဦးမော့နေပြီ၊ အခြေအနေ ကောင်းတယ်ဆိုတာ အဲဒီအချက်တစ်ချက်ချင်းက ပြောပြနေတတ် လို့ပဲ”

“အတည်ပြုနိုင်တဲ့ အထောက်အထားက စိတ်ဓာတ်ရေးရာ ဆုပေးတယ်ဆိုတော့ အတည်မပြုတဲ့ အထောက်အထားကတော့ ဘယ်ဆုမျိုးများ ပေးနိုင်သေးသလဲကွာ”

“အတည်မပြုနိုင်တဲ့ အထောက်အထားကတော့ နာကျင်မှုဆုပဲ ပေးတယ်လို့ ဆိုရမှာပဲ။ မင်းတို့ရဲ့ စိတ်ကူးဟာ ထင်သလောက် မကောင်းသေးပါဘူးကွာလို့ အဲဒီအထောက်အထားမျိုးက ဖော်ပြလေ့ရှိတယ်။ အတည်ပြုတဲ့အထောက်အထားက ဘယ်လိုလူမျိုးကိုမဆို ခဏလေးပဲဖြစ်ဖြစ် ကောင်းသောခံစားမှုကလေး ပေးစွမ်းနိုင်ပြီး အတည်မပြုတဲ့ အထောက်အထားဟာ လူတွေကို ရင်မောစေတယ် နာကျင်စေတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဒေါသထွက်စေတယ်။ ဒီတော့ လူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ စိတ်ကူးအကြံအစည်ကို ဖြိုဖျက်ပစ်မဲ့ အထောက်အထားမျိုးကို လျစ်လျူရှုထားချင်ကြတာ သဘာဝပဲပေါ့ဗျာ”

“အေး လူတိုင်းဖြစ်တတ်တဲ့ အဲဒီသဘာဝကို ဘယ်လိုလုပ် တွန်းလှန်ရမှာလဲ”

“ဒီသဘာဝကို ဥပဒေသတစ်ခု လက်ကိုင်ထားပြီး တွန်းလှန်ရမှာပေါ့၊ အဲဒီဥပဒေသကတော့ မိမိ ၏ အယူအဆများကို အတည်မပြုနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေရန် စည်းကမ်း ချက် သတ်မှတ်ထားရှိ ပါတဲ့”

“ဘယ်လိုပဲရှာရှာ အတည်မပြုနိုင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်ကို ရှာလို့မတွေ့နိုင်ဘူးဆိုရင်ကော ကွာ”

“ဒါဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားရဲ့အယူအဆကို ယုံကြည်ရင် အကြောင်းပြချက်ရပြီလို့ ဆိုရမှာ။ ဒါပေမဲ့ မသေချာသေးဘူး၊ သေချာအောင် အခြားဦးစားပေး ယူဆချက်တစ်ရပ်ကို ရွေးချယ်ပြီး နှစ်ခုလုံး ပြိုင်တူ စမ်းသပ်စစ်ဆေးဖို့တော့ လိုမယ်”

“ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းဟာ အတည်ပြုခြင်းအစွဲနဲ့ ဆက်စပ်တယ်ဆိုတာလည်း နားလည်ပြီး အတည်ပြုခြင်းအစွဲကို တွန်းလှန်ရမယ့် နည်းလမ်းလည်းရပြီ၊ ဒါဖြင့်ရင် ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းဆိုတဲ့ ဝေဒနာဆိုးကို ကုသနိုင်ပြီလား”

“ဒီအကြောင်း တစ်ချက်တည်းနဲ့တော့ ဒီဝေဒနာက မပျောက်သေးဘူးဗျာ၊ တစ်ဆင့်ခံအသိပညာ (Secondary Knowledge) တစ်ရပ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှ ပျောက်မယ်”

“ဘာလဲကွ၊ တစ်ဆင့်ခံ အသိပညာ၊ မင့်ဟာက ပြောရင်း ရှုပ်လာပြီ”

“မိမိ ဘာကိုသိတယ်နဲ့ မိမိ ဘာကိုမသိဘူးဆိုတာကို ကွဲပြားစွာ သိရှိခြင်းကို တစ်ဆင့်ခံ အသိပညာလို့ခေါ်တယ်။ မိမိက မှန်ကန်တယ်လို့ ယုံကြည်ထားတဲ့ အယူအဆကို မူလအသိပညာ (Primary Knowledge) လို့ခေါ်တယ်။ နေ့ခင်းက ကျွန်တော်ပြောခဲ့တဲ့ ဘေကာနဲ့ မစ်ချယ်ဥပမာနဲ့ ပြန်ရှင်းမယ်ဗျာ၊ သဘောသံမဏီတွေရဲ့ ခိုင်မာမှု၊ လှုပ်ရှားနေတဲ့ ပစ်မှတ်ပေါ်ကို လျင်မြန်စွာ ပျံသန်းနေတဲ့ လေယာဉ်ပျံပေါ်ကနေ ပစ်ချလိုက်တဲ့ ဗုံးနဲ့ထိမှန်ဖို့ အလားအလာများဟာ ဘေကာရဲ့ မူလအသိပညာပေါ့။ ဒီမူလအသိပညာမှာ သူ့ဘာတွေကိုတော့ သိတယ်။ ဘာတွေကို မသိသေးဘူးဆိုတာကို ကွဲပြားစွာ မသိရှာတော့ ဒီကိစ္စမှာ သူ့ရဲ့တစ်ဆင့်ခံ အသိပညာအားနည်းမှုပေါ့။ မူလအသိပညာဟာ မိမိရဲ့အယူအဆ အရပ်မျက်နှာ (လားရာ) ကို ဖော်ပြတယ်။ တစ်ဆင့်ခံ အသိပညာကတော့ မိမိရဲ့ယုံကြည်မှုကို ပိုင်းဖြတ်ဖော်ပြတယ်”

“စစ်မှန်သော အသိပညာဆိုတာ သိသည်ကို သိမှန်းသိခြင်း၊ မသိသည်ကို မသိမှန်းသိခြင်းတို့ ဖြစ်တယ်လို့ ကွန်ဖြူးရှပ်ပြောခဲ့တဲ့စကား ရှိတယ်လေကွာ၊ အခု မင်းပြောတဲ့စကားအတိုင်းဆိုရင် တစ်ဆင့်ခံ အသိပညာနဲ့ တူနေတာပေါ့။ စစ်မှန်တဲ့ အသိပညာလို့ပဲခေါ်ခေါ် တစ်ဆင့်ခံ အသိပညာလို့ပဲခေါ်ခေါ် ဒီအသိပညာမျိုးကို အကြီးအကဲတွေသာမက အကြံပေးတွေနဲ့ လက်အောက်ခံပုဂ္ဂိုလ်တွေပါ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်လုပ်ဖို့ လိုတယ်လို့ ကောက်ချက်ချနိုင်တာပေါ့ကွာ မဟုတ်ဘူးလား”

“ဟုတ်တယ်ကိုသီဟ လူကြီးတွေချည်း အဲဒါတွေသိနေလို့မရဘူး။ ဌာနတာဝန်ခံ အရာရှိများနဲ့ ဦးစီးအရာရှိများအဖြစ် မိမိလက်အောက်မှာ ရွေးချယ်ခန့်အပ်တော့မယ်ဆိုရင် တစ်ဆင့်ခံအသိပညာရင့်ကျက်မှု ရှိ မရှိ ရွေးတတ်ဖို့လိုတယ်။ ဥပမာဗျာ ကိုဖိုးသိနဲ့ ကိုလေ့လာဆိုတဲ့လူ နှစ်ယောက်ရှိတယ်။ ခင်ဗျားတို့က အကြံပေးခန့်မလို့ ရွေးမယ်၊ လုပ်ငန်းနဲ့ပတ်သက်လာရင် အမှား၊ အမှန် ဆန်းစစ်ချက်မှာ ကိုဖိုးသိက ကောင်းမွန်စွာ အဖြေပေးနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကိုဖိုးသိက သူတကယ် တတ်သိထားတာထက် အများကြီး ပိုသိနေတယ်လို့ သူ့ဘာသာသူ ယုံကြည်နေတယ်။ တစ်ခါတုန်းက ခင်ဗျားက လုပ်ချင်တဲ့ လုပ်ငန်းရွှေ့ပြောင်းရေးကို မဖြစ်နိုင်ကြောင်း သူက အသေအချာပြောခဲ့တဲ့အတွက် ခင်ဗျားရဲ့အကြံအစည်ကိုတောင် စွန့်လွှတ်ခဲ့ရတယ်။ ကိုလေ့လာကတော့ ဆန့်ကျင်ဘက်။ သူမသိတာရှိရင် တောင်းပန်တယ်။ အဖြေတစ်ခု မသေချာလှဘူးဆိုရင် သုတေသနပြုစမ်းသပ်တယ်။ အခြားသူများဆီကလည်း အကူအညီ တောင်းတတ်တယ်။ အမှား၊ အမှန် ဆန်းစစ်တဲ့အခါ အချိန်ယူမှန်းဆ နေတတ်တယ်။ ခင်ဗျားတို့ ဘယ်သူ့ကို အကြံပေးခန့်မလဲ”

“ငါဆိုရင်တော့ မောင်လေ့လာပဲ ခန့်မယ်ကွာ၊ ဒီကောင်က သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းမှု ပိုပြည့်စုံမယ်။ စမ်းသပ်သုတေသနပြုမှုလည်း ရှိမယ်။ အစစအရာရာ ချင့်ချိန်မယ်။ ခုနမင်းပြောတဲ့ တစ်ဆင့်ခံ အသိပညာလည်း ရှိမယ့်လူမျိုးဆိုတော့ မမှားနိုင်ဘူး။ ဟိုကောင် ဖိုးသိကတော့ သူ့သိတာမှန်နေရင် ကိစ္စမရှိဘူး။ တစ်ချက်မှားသွားလိုက်ရင် ဥပမာကွာ စည်ပင်သာယာဥပဒေကို သိပါတယ်။ ပိုင်ပါတယ်ဆိုပြီး အဆောက်အအုံကြီးဆောက်ပြီးခါမှ သူ့အသိပညာ ထောင့်လေးတစ်ထောင့်လွတ်သွားခဲ့ရင် ကုမ္ပဏီက ငွေသန်းနဲ့ချီပြီး တစ်ခါတည်း ဆုံးရှုံးသွားမယ် မဟုတ်လား”

“ကိုစည်သူက လုပ်ငန်းရှင်ကြီးဆိုတော့ ဒီကိစ္စမျိုး အတွေးက မြန်လည်းမြန်၊ မှန်လည်းမှန်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စာအုပ်ထဲမှာ ဖော်ပြထားတာကတော့ အနောက်တိုင်းသား လုပ်ငန်းရှင်တွေဆိုရင်တော့

ကိုဖိုးသိလိုလူမျိုးကို ခန့်ဖို့များတယ်တဲ့။ သူတို့က စွမ်းရည်ရှိခြင်းဆိုတာ ယုံကြည်မှုရှိခြင်းနဲ့ တွဲစဉ်းစား လေ့ရှိကြသတဲ့။ အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုက ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းကို အားပေးအားမြှောက်ပြုတယ်လို့ ဆိုရမှာပေါ့ဗျာ”

“အနောက်တိုင်းကလူတွေ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတာကတော့ သိသာတယ်ကွာ။ နိုင်ငံအကြီးအကဲ လုပ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေပင်လျှင် အသက်ငယ်သူတွေများပြီး စကားပြောတဲ့အခါ သူတို့သာ တရားမျှတ တယ်။ သူတို့သာ အမြော်အမြင်ရှိတယ်။ သူတို့သာ အမှန်တရားဘက်က ရပ်တည်တတ်တယ်ဆိုတဲ့ လေ သံမျိုးတွေ အမြဲလိုလို ကြားနေရတာပဲ။ လက်တွေ့ကျတော့ သူတို့ပြောတာနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်စဉ်တွေ အမြောက်အမြား မျက်မြင်တွေ့နေကြရတာပဲ မဟုတ်လား”

“ဟုတ်တယ်။ ကိုတေပြောသလို စကားသံတွေအရ သူတို့တစ်တွေဟာ အလွန်ကို ယုံကြည်မှု လွန်ကဲနေကြတာ သေချာတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့လူမျိုးတွေကလည်း ဒါမျိုးမှ ကြိုက်တယ်လို့ ဆိုတယ်။ အလုပ်ကောင်းကောင်း လုပ်နိုင်ဖို့အတွက် ယုံကြည်မှုများများရှိဖို့လိုတယ်လို့ ပြောကြတယ်”

“မင်း စောစောကပြောတဲ့ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်မှားနိုင်တယ်။ ဆုံးရှုံးနိုင် တယ်ဆို။ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတဲ့ဝေဒနာ ကုသနည်းတောင် ပြောခဲ့သေးတယ်။ သူတို့က ဒီလောက် ယုံ ကြည်မှုလွန်ကဲနေရင် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုတွေနဲ့ မကြုံတော့ဘူးလား”

“အမှန်တကယ် ယုံကြည်မှုလွန်ကဲသူ မှန်ရင်တော့ ဒီတစ်ကွေ့ သို့မဟုတ် နောက်တစ်ကွေ့မှာ ဒုက္ခလှလှကြီးတွေမှာ သေချာပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လူထုဆက်ဆံရေးအတွက် ထိရောက်တဲ့ မဟာဗျူဟာ ကျင့်သုံးမှုအပိုင်းမှာ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းအတွက် ပေးထားတဲ့ နေရာကလေးတစ်နေရာထဲကနေ သူတို့ ပြောနေကြတာဗျ”

“အလို၊ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းအတွက် နေရာကလေးဆိုပါကလား။ ဘယ်လိုပါလိမ့်၊ မင်းစကား က စိတ်ကူးယဉ်ဆန်လိုက်တာ”

“ဟုတ်တယ် ကိုသီဟ၊ **အကောင်းမြင်စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု (Positive Thinking)** လို့ အမည်ပေး ထားတဲ့ မဟာဗျူဟာထဲမှာ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းကို အစီအစဉ်ကျကျ ထည့်သွင်းသုံးစွဲခဲ့ရင် အတိုင်း ထက် အလွန် ကောင်းမွန်တဲ့ ရလဒ်တွေ ဖူးပွင့်လာစေတယ်လို့ ဆိုထားသဗျ။ အနောက်နိုင်ငံသားတွေမှ မဟုတ်ပါဘူး။ အကောင်းမြင်စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုကို ခင်ဗျားတို့ ကျွန်တော်တို့လည်း သုံးခဲ့ကြတယ်ဗျ။ ဒီ အကြောင်းသိလိုတော့ မဟုတ်ဘူး။ အတွေ့အကြုံအရ ဒီနည်းကို သုံးသင့်တယ်ထင်လို့ သုံးခဲ့ကြတာပဲ။ မိမိရဲ့တင်ပြချက်ကို မိမိအထက် စီမံခန့်ခွဲသူတွေ သဘောတူ ခွင့်ပြုလာအောင် နားသွင်းတဲ့အခါမျိုးတွေ၊ လက်အောက်ငယ်သားကို ဖျောင်းဖျပြောဆိုတဲ့အခါမျိုးတွေနဲ့ အရောင်းအဝယ်ဖြစ်ဖို့အတွက် ပြောဆိုတဲ့ အခါမျိုးတွေမှာ သုံးခဲ့ကြတယ်”

“ငါတော့ သိပ်လက်မခံနိုင်သေးဘူးကွာ၊ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတယ်ဆိုတာ မကောင်းဘူးလို့ပဲ ခံယူ ထားတုန်းပဲ။ မင်းဇာတ်မင်းနိုင်အောင်သာ ခင်းပြပေတော့”

“ဟဲဟဲ၊ ခင်ဗျားတို့ကို ရှင်းပြရတာ လွယ်ပါတယ်ဗျာ။ တပ်မတော်ထဲမှာတုန်းက ခင်ဗျားတို့အား လုံး အနည်းဆုံး ဗျူဟာမှူးအဆင့်ထိတော့ လုပ်ခဲ့ကြတာပဲ။ စစ်ဆင်ရေးတစ်ခုလုပ်တဲ့အခါ ခင်ဗျားတို့တပ် တွေကိုဘယ်လိုဦးဆောင်ခဲ့ကြသလဲ၊ အကောင်းမြင်နည်းလမ်းနဲ့ အောက်ခြေရဲဘော်အဆင့်အထိ အသိပေး

ထားတယ်။ ရန်သူထက် မိမိက လူ၊ လက်နက်၊ စိတ်ဓာတ် ဘယ်လောက်သာတယ်။ စစ်ကူ ပစ်ကူတွေ လုံလုံလောက်လောက် ရှိတယ်။ ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းတွေ ဘယ်လောက်ပြည့်စုံတယ်။ ရန်သူကို ဘယ်လို ချေမှုန်းပစ်ရမယ်။ ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးတွေ ဘယ်လိုရမယ်။ တိုက်ပြီးရင် အစောဆုံးပြန်နားကြမယ် အစရှိ သဖြင့်ပေါ့။ ခင်ဗျားတို့ မပြောခဲ့ကြဘူးလား။ ဒီလိုပြောပြီးတဲ့နောက် ခင်ဗျားတို့ရဲ့ ကွပ်ကဲမှုရုံးခန်းထဲမှာ တော့ ဘာတွေဖြစ်နေသလဲ။ စစ်ကြောင်းတွေ သတ်မှတ်နေရာ အချိန်မီမရောက်နိုင်တာတွေ၊ မြစ်ချောင်း တွေ ရေကြီးပြီး ဖြတ်မကူးနိုင်တာတွေ၊ ရိက္ခာခဲယမ်း မီးကျောက်အချိန်မီ မရောက်တာတွေ၊ ရာသီဥတု မကောင်းလို့ လေကြောင်းအကူ မရနိုင်တာတွေ အစရှိတဲ့ မရှိမရဲဖြစ်မှုတွေအားလုံးကို ကျော်လွှားနိုင်ဖို့ အတွက် ခင်ဗျားတို့ရဲ့ ဦးစီးအဖွဲ့တွေ အလုပ်ရှုပ်နေကြတယ် မဟုတ်လား။ ခင်ဗျားတို့ကိုယ်တိုင်လည်း ငါ ဘာလုပ်သင့်သလဲဆိုပြီး လေးနက်တဲ့မေးခွန်းတွေထုတ်၊ အမှန်တရားကို ရှာဖွေခဲ့ကြရတယ်မဟုတ်လား။ စီမံချက်တစ်ရပ်ကို ဆုံးဖြတ်ပြီး စစ်မြေပြင်မှာ တပ်တွေစီ ပြီးတဲ့အခါမှာတောင် မရေရာမသေချာမှုတွေ ရှိနေပေမဲ့ အောင်နိုင်ရမယ်ဆိုတဲ့ ယုံကြည်စိတ်ကို တပ်ဖွဲ့ဝင် တွေအားလုံးကြားမှာ ပြန့်နှံ့သွားအောင် လုပ်ခဲ့ရတာပဲ မဟုတ်လား။”

“အေး အေး သဘောပေါက်ပါပြီကွာ၊ ကိုကြည်ပြောတာတွေ အားလုံး အမှန်ပဲ။ ငါတို့ကိုယ်တိုင် ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းကို လက်တွေ့အသုံးချခဲ့ကြတာပဲ။ ဒီလိုမှမလုပ်လည်း မရဘူးလေကွာ၊ ခေါင်း ဆောင်လုပ်တဲ့လူက ဖြစ်မှဖြစ်ပါ့မလား၊ အခြေအနေကတော့ တယ်မကောင်းဘူး။ ၅၀:၅၀ ပဲဟေ့ဆိုတာ မျိုးပြောနေရင် ဘယ်စစ်တိုက်လို့မရမှာလဲ။ စစ်တိုက်တယ်ဆိုတာ အောင်နိုင်လိုသောစိတ်နဲ့ တိုက်ရတာပဲ။ အောင်နိုင်သောစိတ်ထဲမှာကိုက ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခြင်းဆိုတာ အနည်းနဲ့အများ ပါနေတာကိုး။”

“ဆရာကြည်ပြောတာတော့ ငါလည်း လက်ခံပါတယ်။ ဒီအတိုင်းဆိုရင် တပ်မတော်မှာ စစ်တိုက် ကောင်းသူတိုင်းဟာ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲကြသူများ ဖြစ်မနေဘူးလား။”

“ယုံကြည်မှုလွန်ကဲတယ်ဆိုတာ ရလဒ်အပေါ် အကောင်းမြင်တာပါပဲ။ အကောင်းမြင်တစ်ခုတည်း နဲ့ စစ်တိုက်လို့ မအောင်နိုင်ဘူး။ အမှန်တရားကို လက်ခံနိုင်သူလည်း ဖြစ်ရမယ်။ ဒါမှ ဆုံးဖြတ်ချက်မှန် မှာကိုး။ စစ်တိုက်တော်သူဟာ အဖြစ်မှန်ဝါဒနဲ့ အကောင်းမြင်ဝါဒကို သူ့အချိန်နဲ့သူ တိကျမှန်ကန်စွာ အသုံးချတတ်သူလို့ပဲ ကျွန်တော်က ကမ္ဘာ့တပ်ချင်တယ်”

“မင်းက ငါတို့ကို စစ်သားဟောင်းတွေဆိုပြီး စစ်ဘက်ဥပမာပေးလိုက်တာနဲ့ တို့လည်း ငယ်မူငယ် သွေး ပြန်ပြီး စစ်တိုက်ချင်စိတ်တောင် ပေါက်လာတယ်။ ငါသိချင်တာက အခြားနယ်ပယ်အသီးသီးမှာ ကော ဒီမဟာဗျူဟာကို သုံးနိုင်ကြသလားကွ”

“ကိုစည်သူက အကောင်းမြင် စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု မဟာဗျူဟာကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှာ သုံးချင်ပြီနဲ့တူတယ်။ ခင်ဗျားသုံးချင်ရင်တော့ သုံးနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆေးမြီးတိုတစ်လက်လိုပဲ သုံးလို့ ရမယ်။ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတစ်ခု ဆိုပါတော့ဗျာ။ ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီတွေကို စိတ်ဓာတ်မြှင့်ပေးဖို့ ယုံကြည်မှု လွန်ကဲခြင်း၊ အကောင်းမြင်ဝါဒကို သုံးနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စီမံကိန်းချမှတ်တဲ့အခါမှာတော့ အဖြစ်မှန်၊ ပြဿနာရဲ့ အတိမ်အနက်အမှန်ကို သိမှတ်ရမယ်။ ဒီတော့ ခုန ကိုသီဟပြောခဲ့တဲ့ သိသည်ကို သိမှန်းသိ ခြင်းနဲ့ မသိသည်ကို မသိမှန်းသိခြင်းသည် စစ်မှန်သော အသိပညာဖြစ်သည်ဆိုတဲ့ ကွန်ဖြူးရပ်ရဲ့စကား ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့ကာလမှာ သုံးပါ။ လုပ်ငန်းတွေကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့အခါမှာတော့ လိုလား

ချက် အပြည့်အဝရရှိရန်အတွက် လူတစ်ယောက်ဟာ မိမိကိုယ်မိမိ ပိုမိုကြီးကျယ်သော လူတစ်ယောက် အဖြစ် မှတ်ယူရမယ်ဆိုတဲ့ ဂိုသ် (Goethe) ရဲ့ စကားကို လိုက်နာရမယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် **အကောင်အထည်ဖော်သူဘဝမှာ အကောင်းမြင်ဝါဒကိုသုံး၊ ဆုံးဖြတ်သူဘဝမှာ အဖြစ်မှန်ဝါဒသုံး** လို့ အလွယ်ပြောလို့ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စီးပွားရေးနယ်ပယ်မှာကျတော့ ဘယ်အချိန်မှာ အကောင်အထည်ဖော်သူနဲ့ ဆုံးဖြတ်သူဘဝ အကူးအပြောင်းဖြစ်ကြသလဲလို့မေးရင် တော်တော်အဖြေရခက်တယ်။ များသောအားဖြင့် လူတစ်ယောက်တည်း နှစ်ဘဝဖြစ်နေတာလည်း ရှိတယ်။ ဒါကြောင့် အကောင်းမြင်ဝါဒ၊ အဖြစ်မှန်ဝါဒ သူ့နေရာနှင့်သူ သုံးရမယ်ဆိုတဲ့ မဟာဗျူဟာဟာ စီးပွားရေးနယ်ပယ်အတွက်တော့ တိုက်ဆိုင်မှသာ အကျိုးရှိမယ်။ ဆေးမြီးတိုလို့ ကျွန်တော် ပြောခဲ့တာပဲ”